

Contractul de societate în noul Cod civil român (art. 1881-1954). Comparație cu Codul civil de la 1865

Conf. univ. dr. **Silvia CRISTEA**¹

Rezumat

Longevitatea Codului civil român de la 1864, și durata lungă de coabitare cu Codul comercial din 1887 ridică problema punerii în executare cu celeritate a noului Cod civil! Prin urmare, este extrem de important de a compara reglementările legale privind societățile comerciale din noul Cod civil cu prevederile legale cuprinse în Legea 31/1990! Deoarece noul Cod civil nu are încă o bogată jurisprudență în spate, studiul de față se bazează numai pe examinarea doctrinei în acest domeniu. Rezultatele studiului se adresează cercetătorilor și profesorilor de la facultățile de drept: originalitatea studiului constă în compararea prevederilor din noul Cod civil cu cele din vechiul Cod civil. Studiul de față oferă o imagine de ansamblu, încercând să creeze o nouă perspectivă și o analiză mai completă!

Cuvinte-cheie: societăți comerciale, asociați, contract de societate, Codul civil.

Clasificare JEL: K12, K20

1. Considerații introductive

Pornind de la finalitatea de a reflecta transformările profunde ale societății românești, dar și realitățile europene contemporane, cât și de la dorința de a răspunde exigențelor decurgând din angajamentele asumate de România în cadrul procesului de integrare europeană și din poziția de stat membru al Uniunii Europene (așa cum se menționează în expunerea de motive la Proiectul de lege nr. 305/2009, propus Camerei Deputaților), noul Cod civil, promovat prin Legea nr. 287/2009 (republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011), combină modelele conținute de reglementările noi, moderne, din alte legislații, cu încercările făcute de-a lungul timpului pentru modificarea și completarea Codului civil.

În noua structură, noul Cod civil (sintagmă pe care o vom utiliza în continuare pentru a deosebi reglementarea din 2009 de cea dată prin Codul civil român de la 1865, prin prescurtarea NCC) încorporează totalitatea reglementărilor privitoare la persoane, relațiile de familie, relațiile comerciale, precum și dispozițiile de drept internațional privat.

Prezentul studiu își propune să analizeze dispozițiile cuprinse în Cartea a V-a „Despre obligații”, capitolul VII „Contractul de societate și contractul de asociere în participație”, respectiv art. 1881-1994 din noul Cod civil.

Pornind de la motivația de a surprinde tendințele înregistrate în mediul de afaceri din România, dar și tendințele legislației în materie comercială (cu

¹ Silvia Cristea – Academia de Studii Economice din București, Departamentul de Drept, silvia_drept@yahoo.com

precădere ale Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, prescurtată în lucrare ca „LSC”), studiul de față are în structura sa patru secțiuni: Concepte. Instituții nou introduse (secț. 1); Instituții care nu se mai regăsesc în noul Cod civil (secț. 2) și Instituții, concepte modificate radical de noul Cod civil (secț. 3), precum și Concluzii (secț. 4).

2. Concepte. Instituții nou introduse

- În art. 1882 alin. 1 din noul Cod civil se reglementează situația în care un soț aporțează un bun aflat în comunitatea de bunuri creată prin căsătorie. Astfel, în acest caz NCC obligă pentru ca aportul să fie valabil **să existe consimțământul celuilalt soț**, cu aplicarea art. 349 din NCC.

- În art. 1887 Proiectul instituie o regulă de conduită ce revoluționează concepția legiuitorului Codului civil, și anume că tot capitolul dedicat societăților constituie dreptul comun în materie (alin.1); mai mult, conform alineatului 2 prin lege se pot reglementa diferite tipuri de societăți în considerarea formei, naturii sau obiectului de activitate.

Din interpretarea acestor dispoziții coroborate cu cele ale art. 1888 din NCC, deducem că indiferent dacă este vorba de societăți civile sau comerciale, **reglementarea generală**, cu rol de drept comun, este aceasta; rămâne deschisă posibilitatea reglementării altor tipuri de societăți prin **legi speciale**².

Art. 1887 poate fi privit ca o modernizare a art. 1531 din Codul civil care prevedea aplicarea reglementărilor societăților comerciale atâta timp cât nu există dispoziții legale contrare sau uzuri comerciale contrare. Din moment ce NCC nu precizează nimic în acest sens, ne întrebăm ce se va întâmpla cu Codul comercial și LSC, precum și alte legi comerciale speciale!!! Putem considera, pe temeiul art. 1887 din NCC că dihotomia drept civil – drept comercial dispare?

- Art. 1888 enumeră formele pe care pot să le îmbrace societățile, și anume: a) simple; b) în participație; c) în nume colectiv; d) în comandită simplă; e) cu răspundere limitată; f) pe acțiuni; g) comandită pe acțiuni; h) cooperative; i) alt tip de societate reglementat de lege³.

Observăm că enumerarea exprimă tipurile reglementate anterior de Codul civil cu cele reglementate de LSC și Codul comercial.

- Conform art. 1889 din NCC sunt prevăzute condițiile dobândirii personalității juridice de către o societate, astfel:

- a) când prin contractul de societate, sau prin act separat, asociații convin constituirea unei societăți cu personalitate juridică, cu respectarea condițiilor legale, răspunderea asociaților pentru datoriile sociale este **subsidiară, nelimitată și solidară**, dacă prin lege nu se prevede altfel (alin.1);

- b) **forma** aleasă și **condițiile** de constituire nu pot fi decât cele prevăzute de legea specială care conferă societății constituite personalitate juridică (alin. 2);

² O. Căpățână, *Societăți comerciale*, Editura Lumina Lex, București, 1996, p. 26.

³ St. D. Cărpenaru, C. Predoiu, S. David, Gh. Piperea, *Societățile comerciale – reglementare, doctrină, jurisprudență*, Editura All Beck, București, 2001, p. 39.

c) **momentul dobândirii personalității juridice** este dat de data înmatriculării în registrul comerțului, dacă prin lege nu se dispune altfel (alin. 3)⁴;

d) **până la momentul dobândirii personalității juridice**, societatea constituită are regimul juridic al unei societăți simple (alin. 4).

Acest regim juridic ne amintește de societatea în nume colectiv, prototipul societăților comerciale, societatea simplă de societatea de fapt, creație a doctrinei comerciale și apoi a legislației comerciale speciale (a se vedea cap. IV).

Efectele încălcării cerințelor legale de constituire a societății se regăsesc în art. 46-59 din LSC. Pentru asimilarea cu societățile de fapt a se vedea și art. 1893 din NCC.

- Instituție cu totul nouă pentru reglementarea civilă o reprezintă **societatea simplă**, reglementată de sect. a-2-a a titlului VII, din proiect, respectiv art. 1890-1893. Astfel:

- în ceea ce privește **formalitățile de constituire** se cer a fi respectate, conf. art. 1890 din NCC, forma scrisă, cerută ad probationem (conf. art. 1884, alin. 1, când nu are personalitate juridică sau forma autentică, când are personalitate juridică (conf. art. 1884 alin. 2), dar și a condițiilor ce rezultă din natura bunurilor aportate (art. 1890).

Considerăm că această dispoziție ar fi trebuit să facă trimitere la art. 1883 care reglementează regimul aporturilor după cum bunurile aportate sunt: imobile / mobile, corporale / incorporale. (A se vedea comentariile din sect. 3, mai ales pentru art. 1883 din NCC).

- în ceea ce privește **modificarea contractului de societate**, aceasta se face cu respectarea dispozițiilor pentru încheierea lui valabilă (considerăm că în mod implicit este vorba de dispozițiile art. 1881-1886 din NCC), dacă nu există o dispoziție contrară expresă în însuși contractul de societate sau când prin lege se dispune altfel (art. 1891);

- în ceea ce privește **personalitatea juridică**, constatăm că proiectul distinge între:

a) societate simplă fără personalitate juridică (conf. art. 1892 alin.1);

b) cu personalitate juridică; în acest caz actul de modificare a contractului de societate va indica, în mod expres, forma acestei societăți, punând de acord clauzele sale cu dispozițiile legale aplicabile societății nou înființate (art. 1892 alin. 2). În acest caz nu se dispune dizolvarea societății simple, dar asociații și societatea nou înființată **răspund solidar și indivizibil** pentru datoriile sociale născute înainte de dobândirea personalității juridice (art. 1892 alin. 3).

- Conf. art. 1893 din NCC există o prezumție juris et de jure, potrivit căreia, în lipsa oricărei precizări societățile supuse condiției înmatriculării (prin lege), dar **rămase neînmatriculate**, precum și **societățile de fapt** sunt asimilate societăților simple.

- În subsecțiunea 2, intitulată „Efectele contractului de societate” împărțită în I. Drepturile și obligațiile asociaților între ei, II. Administrarea

⁴ *Idem*, p. 12, 13.

societății, III. Obligațiile asociaților față de terți, regăsim dispoziții specifice societăților comerciale (prin LSC) cu modificările impuse de cerința de a fi valabile celor cinci tipuri de societăți din reglementarea comercială specială, pornind de la etalonul acestora, respectiv societatea în nume colectiv. Apreciem efortul redactorilor NCC de a enumera normele juridice ce constituie caracterele generale ale societăților comerciale. Este un efort de sinteză de apreciat dacă ținem cont de faptul că LSC conținea dispoziții speciale pentru societățile de persoane, de capital și SRL în articole de lege separate, fără un trunchi comun al acestora, ca dispoziție general valabilă.

Dispozițiile din această subsecțiune privesc:

- **formarea capitalului social**, ca sumă a aporturilor bănești și în bunuri, după caz (conf. art. 1894 alin. 1);

- deși LSC nu utiliza denumirea de părți de interes (prima oară o regăsim prin referire la grupul de interes economic ca societate în nume colectiv, în Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției), art. 1894 alin. 2 din NCC precizează că părțile de interes sunt diviziunile capitalului social subscris. Acestea se distribuie asociaților proporțional cu aporturile fiecăruia, dacă prin lege sau contractul de societate nu se prevede altfel.

- potrivit art. 1894 alin. 3 se reglementează prin NCC regimul juridic al aportului în muncă. Observăm că spre deosebire de LSC care dispune în mod expres că **prestațiile în muncă sau servicii** nu pot constitui aport la formarea ori majorarea capitalului social (conf. art. 16 alin. 4), în NCC această contribuție are valoare de **aport societar**. În schimbul lui asociatul aportator participă, potrivit actului constitutiv, la împărțirea beneficiilor și suportarea pierderilor, precum și la luarea deciziilor în societate (similar cu art. 16 alin. 5 din LSC).

Apreciem că noul regim al aportului în muncă este mai clar, în loc să se precizeze ce nu este, se exprimă clar ce drepturi conferă. Este astfel posibil să fie acceptat la orice tip de societate.

- distincția între aportul subscris și cel vărsat este cuprinsă în art. 1895 din NCC, conform acestuia fiecare asociat răspunde față de societate și față de ceilalți asociați pentru vărsarea aporturilor la care s-a obligat (alin. 1); totodată, drepturile conferite de părțile de interes sunt suspendate până la vărsarea aporturilor la capitalul social (alin. 2);

- prin NCC se realizează pentru prima oară o reglementare a regimului juridic al părților de interes (art. 1900), inclusiv transmiterea părților de interes (art. 1901). Astfel:

- a) conf. art. 1900 alin. 1 părțile de interes sunt indivizibile. Așadar nu se acceptă transmiterea lor fracționată;

- b) conf. art. 1900 alin. 2 numai părțile de interes plătite sau vărsate în întregime dau drept de vot în adunarea asociaților, dacă prin contract nu s-a prevăzut altfel.

Înțelegem că *per a contrario*, dacă n-au fost plătite integral (în cazul aportului în numerar) sau n-au fost vărsate în întregime (cazul celorlalte aporturi), părțile de interes nu dau drept de vot (sau votul este suspendat).

c) când o parte de interes devine proprietate comună a mai multor persoane, acestea sunt obligate să desemneze un reprezentant unic pentru exercitarea drepturilor sociale aferente (conf. art. 1900 alin.3)⁵.

d) atâta timp cât o parte de interes este proprietatea comună a mai multor persoane, acestea răspund în mod solidar pentru efectuarea vărsămintelor datorate (conf. art. 1900 alin. 4).

Aceste dispoziții nu sunt noi în reglementarea românească, sunt noi pentru Codul civil! Ele constituie preluări din legea comercială specială, LSC, respectiv art. 83 privind societățile în nume colectiv și art. 101-102, privind societățile pe acțiuni.

e) transmiterea părților de interes se face în limitele și condițiile prevăzute de lege și de contractul de societate. Transmiterea părților de interes către persoane din afara societății este permisă cu consimțământul tuturor asociaților. Părțile de interes se pot transmite și prin moștenire, dacă prin contract nu se dispune altfel (art. 1901 alin.1).

Aceste dispoziții se regăsesc într-o formă modificată în LSC, art. 192-202, privind SRL-ul.

f) o variantă a dreptului de preemțiune reglementat de LSC se regăsește în art. 1901 alin. 2 din NCC, conform căruia: orice asociat poate răscumpăra, substituindu-se în drepturile dobânditorului, părțile de interes dobândite cu titlu oneros de un terț fără consimțământul tuturor asociaților, în termen de 60 de zile de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască cesiunea. Dacă mai mulți asociați exercită concomitent acest drept, părțile de interes se alocă proporțional cu cota de participare la profit⁶.

g) În ceea ce privește evaluarea părților de interes în cazurile cesiunii prevăzute la art. 1901 alin. 2, precum și ori de câte ori legea impune cesiunea se face de către un expert agreat de părțile cesiunii sau, în lipsa unui acord, de către instanță (conf. art. 1901 alin. 3).

h) Conf. art. 1901 alin. 4 și cesiunea cu titlu gratuit a părților de interes este asimilată unei cesiuni cu titlu oneros și dă loc la aplicarea dispozițiilor de mai sus privind răscumpărarea și evaluarea (alin. 2 și 3 ale aceluiași articol). În ceea ce privește forma, cesiunea cu titlu gratuit se supune regimului juridic al donației.

NCC prevede în mod expres obligația asociaților de neconcurență în art. 1903. Codul civil conținea câteva dispoziții disparate, respectiv obligația asociatului ce aduce industria sa, pe de o parte, de a da socoteală de toate câștigurile obținute din această activitate, iar pe de altă parte limitarea acestei obligații la situația în care prestația în muncă era o activitate ce constituia chiar obiectul societății create (art. 1505; dar și obligația de a despăgubi societatea

⁵ S. Cristea, *Dreptul afacerilor*, Editura Universitară, București, 2009, pp. 182-184.

⁶ S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica, *Drept comercial*, ediția 4, Editura C. H. Beck, București, 2008, p. 88, 89.

pentru daunele cauzate prin culpa asociatului, daune ce nu se puteau compensa cu foloasele aduse prin munca asociatului în alte afaceri (art. 1508).

Unele dispoziții din NCC sunt preluate din legislația specială comercială (LSC art. 80 și 82), în materie de societăți în nume colectiv; astfel:

- conf. art. 1903 alin. 1, asociatul nu poate face concurență societății pe cont propriu sau pe contul unei terțe persoane și nici nu poate face pe socoteala sa ori pe socoteala altuia vreoa operațiune care ar putea fi păgubitoare pentru societate;

- iar conf. alin. 2 al art. 1903, asociatul nu poate lua parte pe cont propriu sau pe contul unei terțe persoane la o activitate care ar conduce la privarea societății de bunurile, prestațiile sau cunoștințele specifice la care asociatul s-a obligat;

- conf. alin. 3 al art. 1903, beneficiile rezultând din oricare dintre activitățile interzise potrivit alineatelor 1 și 2 de mai sus, se cuvin societății, iar asociatul este ținut pentru orice daune ce ar putea rezulta;

- art. 1904 din NCC este o combinație între dispozițiile art. 1517 pct. 2 din Codul civil și art. 82 din LSC, astfel:

- în lipsa de stipulație contrară, fiecare asociat poate folosi bunurile sociale în interesul societății, potrivit cu destinația acestora și fără să stânjenească drepturile celorlalți asociați (art. 1904 alin. 1);

- asociatul care, fără consimțământul scris al celorlalți asociați, întrebuințează bunurile sociale în folosul său sau al unei alte persoane, este obligat să restituie societății beneficiile ce au rezultat și să acopere daunele ce ar putea rezulta (art. 1904 alin. 2)⁷.

- în ceea ce privește **fondurile comune**, art. 1905 din NCC are un conținut asemănător art. 81 coroborat cu art. 80 din LSC care reglementează regimul juridic al fondurilor comune ale asociațiilor dintr-o societate în nume colectiv. Astfel:

- niciun asociat nu poate lua din fondurile comune mai mult decât i s-a fixat pentru cheltuielile făcute sau pentru cele ce urmează să se facă în interesul societății; (art. 1905 alin. 1);

- asociatul care încalcă dispozițiile alineatului de mai sus este răspunzător de sumele luate și de toate daunele interese ce ar putea rezulta (alin. 2);

- prin contractul de societate se poate stipula că asociații pot lua din casa societății anumite sume de bani pentru cheltuielile lor particulare (art. 1905 alin. 3). NCC conține dispoziții noi privind cedarea drepturilor sociale în art. 1908 alin. 2-4; noutatea lor rezultă, pe de o parte, prin referințele făcute la articolele privind transmiterea părților de interes care, arătam mai sus, sunt preluate din LSC (cum ar fi dispozițiile art. 1901 alin. 2 și 3), pe de altă parte prin trimerile care se fac la retragerea sau excluderea asociatului, care sunt preluate din LSC și nu existau anterior în Codul civil.

⁷ I. Schiau, T. Prescure, *Legea societăților comerciale nr. 31/1990 – analize și comentarii pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 129, 130.

Astfel:

- conf. art. 1908 alin. 2, asociatul nu poate ceda, fără consimțământul tuturor celorlalți asociați, drepturile sale sociale, sub sancțiunea aplicării prevederilor art. 1901;

- conf. art. 1908 alin. 3, asociatul nu poate garanta în niciun fel obligațiile personale sau ale vreunui terț cu drepturile sociale, fără consimțământul tuturor asociaților, sub sancțiunea nulității absolute a garanțiilor;

- conf. art. 1908 alin. 4 asociatul unei societăți cu durata nedeterminată nu poate cere, înainte de încetarea societății, restituirea sau contravaloarea părții care i se cuvine din bunurile comune ale societății, afară de cazul retragerii sau excluderii sale. Aceste dispoziții constituie o combinație a prevederilor art. 1527 din Codul civil, dar care reglementa desfacerea societății prin voința asociaților, cu dispozițiile LSC privind excluderea și retragerea asociaților (art. 222-226).

O reglementare nouă conținută de NCC este dată de art. 1909 potrivit căruia orice promisiune făcută de un asociat de a ceda, vinde, garanta în orice fel sau de a renunța la drepturile sale sociale conferă beneficiarului acesteia numai dreptul la daunele ce ar rezulta din neexecutare. Această regulă este pe de o parte, întărirea regulii din art. 1908 alin. 1 prin care un terț nu poate deveni asociat fără consimțământul celorlalți asociați, dar și o reluare a dispozițiilor art. 1521 din Codul civil, conform căruia se rezolvă distribuția între asociați a creanței lor, când sunt datori față de un creditor comun.

- Art. 1910 din NCC instituie reguli noi în materia dreptului civil, preluate din reglementarea comercial specială (LSC), astfel:

- conf. art. 1910 alin. 1, asociații, chiar lipsiți de dreptul de administrare, au dreptul să participe la luarea hotărârilor colective ale adunării asociaților. Această dispoziție rezulta, dar implicit, din art. 1517 pct. 1-4 din Codul civil ce reglementa situația desfășurării administrării societății în lipsa unor stipulații speciale în materie. În schimb în LSC, dreptul de vot al celui ce și-a achitat contribuția la capitalul social și a dobândit o acțiune este expres reglementat de art. 101 alin. 1⁸;

- conf. art. 1910 alin. 2 hotărârile cu privire la societate se iau cu majoritatea voturilor asociaților, dacă prin contract sau prin lege nu se stabilește altfel. Dispoziția este reluarea „*ad litteram*” a celei din LSC, valabilă pentru adunările generale ordinare în cazul societăților pe acțiuni (conf. art. 112 alin. 1);

- stipularea principiului unanimității așa cum este el prevăzut în LSC pentru deciziile societăților în nume colectiv, este prevăzută în Proiect de art. 1910 alin. 3; astfel, prin excepție de la prevederile alineatului de mai sus, hotărârile privind modificarea contractului de societate sau numirea unui administrator unic se iau cu consimțământul tuturor asociaților;

- conf. art. 1910 alin. 4, obligațiile unui asociat nu pot fi mărite fără consimțământul acestuia. Deși nu are corespondență în Codul civil, dispoziția poate rezulta implicit din art. 1501 care pune la temelia existenței societății contractul,

⁸ S. Cristea, *op. cit.*, 2009, p. 146.

care este legea părților. *A fortiori*, rezultă că pentru modificarea obligațiilor contractuale e nevoie de o nouă înțelegere.

Pentru a nu fi nevoiți să enumere sancțiunile ce s-ar impune pentru încălcarea dispozițiilor art. 1910, redactorii NCC au preferat formula „orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol este considerată nescrisă” (art. 1910 alin. 5).

Păstrând principiul dovezii sub forma înscrisului sub semnătură privată, pentru valabilitatea consimțământului părților (instituit și de art. 1884 alin. 1 din NCC) redactorii NCC enumera toate variantele posibile privind exprimarea consimțământului asociațiilor: fie în forma și modalitatea prevăzută în contract, fie prin consultarea scrisă a asociaților, fie prin exprimarea consimțământului în prezența asociaților. Astfel, conf. art. 1911:

- hotărârile sunt adoptate de asociații reuniți în adunarea asociațiilor. Contractul poate prevedea modul de comunicare și desfășurare a acesteia, iar în lipsă, hotărârea poate fi adoptată și prin consultarea scrisă a acestora (alin. 1);

- hotărârile pot, de asemenea, rezulta din consimțământul tuturor asociațiilor exprimat în actul încheiat de societate (alin. 2);

- reglementări inexistente în Codul civil privind contestarea hotărârilor sunt introduse prin art. 1912 din NCC. Astfel:

- asociatul nemulțumit de o hotărâre luată cu majoritatea poate contesta în instanță judecătorească, în termen de 15 zile de la data la care a fost luată, dacă a fost prezent, și de la data comunicării, dacă a fost lipsă. Dacă hotărârea nu i-a fost comunicată, termenul curge de la data la care a luat la cunoștință de aceasta, dar nu mai târziu de un an de la data la care a fost luată hotărârea (alin. 1); dispoziția este similară celei din art. 132 alin. 2 din LSC;

- termenul de 15 zile prevăzut mai sus este termen de decădere (alin. 2).

Așa cum observam în analiza art. 1892 din NCC răspunderea solidară este o excepție în dreptul civil și trebuie menționată în mod expres. Codul civil pornea de la regula divizibilității obligației, menționând în mod clar, chiar în cazul pluralității de mandatarî că solidaritatea trebuie stipulată în mod expres (conf. art. 1543 C. civ.). Faptul că NCC preia regula solidarității administratorilor din reglementarea comercială specială (art. 73 LSC) dovedește dorința redactorilor NCC de a agrava răspunderea administratorilor pentru a proteja interesul terților contractanți ai societății reprezentate. Dacă față de terți răspunderea e solidară, între administratori aceasta este proporțională. Astfel, conf. art. 1915 alin. 2 din NCC „Dacă mai mulți administratori au lucrat împreună, răspunderea este solidară. Cu toate acestea, în privința raporturilor dintre ei, instanța poate stabili o răspundere proporțională cu culpa acestuia la săvârșirea faptei comportare de prejudicii”.

Spre deosebire de Codul civil care interzicea expres acțiunea unui singur administrator când împuternicirea stipula ca administratorii să lucreze împreună, chiar când unul s-ar afla în imposibilitate de a acționa (1516 C. civ.), NCC preia din dispozițiile LSC (art. 76 alin. 2) soluția aplicabilă în cazuri urgente, când prin neîndeplinirea unor acte s-a produs o pagubă mare societății. Astfel, conf. art. 1917 din NCC „Dacă s-a stipulat că administratorii decid cu unanimitate sau cu

majoritate, după caz, aceștia nu pot efectua acte de administrare decât împreună, cu excepția cazurilor de **forță majoră când absența unei decizii** ar putea cauza o pagubă gravă societății”.

O reglementare a unui drept ce nu există în Codul civil o conține art. 1918 alin. 2-4 din NCC. Este vorba de dreptul la informare, reglementat de LSC în art. 117², coroborat cu art. 136¹. Astfel:

- conf. alin. 2, dacă legea nu prevede altfel, oricare dintre asociați are dreptul de a consulta registrele și situațiile financiare ale societății, de a lua la cunoștință de operațiunile acesteia și de a consulta orice document al societății, fără a stânjeni operațiunile societății și a afecta drepturile celorlalți asociați;

- conf. alin. 3 administratorii vor întocmi un raport anual cu privire la mersul societății, care va fi comunicat asociaților. Oricare dintre aceștia poate solicita dezbateră raportului de către toți asociații, caz în care administratorii sunt obligați să convoace reunirea asociaților la sediul social pentru acest scop;

- conf. alin. 4, orice clauză contrară dispozițiilor art. 1918 este considerată nescrisă.

Deși împuternicirea de administrare și regulile în cazul pluralității de administratori erau reglementate în Codul civil (art. 1514-1518), acesta nu conține dispoziții privind puterea de reprezentare. NCC, pornind de la reglementarea anterioară ca diferență între mandat cu și fără reprezentare, reglementează instituția administratorului ca mandatar cu reprezentare și, în lipsa acestuia, a asociatului cu drept de reprezentare. Principiul nu este nou, el era conținut și în art. 79 LSC. Astfel, conform art. 1919 din Proiect:

- societatea este reprezentată prin administratori cu drept de reprezentare, sau, în lipsa numirii, prin oricare dintre asociați, dacă nu s-a stipulat prin contract dreptul de reprezentare numai pentru unii dintre aceștia (alin. 1)⁹;

- societatea stă în justiție sub denumirea prevăzută în contract sau cea înregistrată, în mod legal, după caz, dacă prin lege nu se prevede altfel. Terții de bună credință se pot prevala de oricare dintre acestea (alin. 2). Dispozițiile acestui alineat se regăsesc în Legea 26/1990 privind Registrul Comerțului, în conținutul instituției firmei, ca denumire a comerciantului, dar și în O.U.G. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și cele familiale, fie că privesc o persoană fizică cu statut de comerciant sau cu statut de necomerciant.

NCC conține dispoziții novatoare în ceea ce privește situația în care un creditor personal al unui asociat nu s-a putut îndestula din bunurile proprii ale acestuia, care nu se regăsesc în Codul civil. Astfel, conf. art. 1920 alin. 2 acest creditor va putea cere, după caz, să se înapoieze sau să se despartă și să se atribuie debitorului său partea ce se cuvine acestuia din bunurile comune ale asociaților, cu aplicarea, în mod corespunzător, a dispozițiilor art. 1939 privind continuarea societății. Dispozițiile seamănă cu cele din art. 66 LSC.

⁹ I. Deleanu, S. Deleanu, *Mică enciclopedie a dreptului*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2000, p. 34.

Art. 1921 din NCC conține dispoziții privind răspunderea **asociațiilor aparenți**, inexistente în reglementarea anterioară. Astfel:

- orice persoană care pretinde că este asociat sau creează terților deliberat o aparență convingătoare în acest sens răspunde față de terții de bună credință, întocmai ca un asociat (alin. 1);

- societatea nu va răspunde față de terțul astfel indus în eroare decât dacă i-a dat motive suficiente pentru a fi considerat drept asociat nou, în cazul în care, cunoscând manoperele pretinsului asociat, nu ia măsurile rezonabile pentru a împiedica inducerea terțului în eroare (alin. 2);

- dispoziții novatoare sunt introduse de NCC și privind **asociații oculți**; astfel, conf. art. 1922 asociații oculți răspund față de terți de bună credință ca și asociații aparenți;

- ca și în cazul societăților de persoane a căror reglementare este dată de LSC, NCC **interzice societăților emiterea de instrumente financiare**¹⁰. Astfel:

- societatea nu poate emite instrumente financiare, sub sancțiunea nulității absolute atât a actelor încheiate în acest scop, cât și a instrumentelor financiare emise, în afară de cazul în care prin lege se dispune altfel (art. 1923 alin. 1);

- asociații, chiar neadministratori, răspund solidar, în subsidiar în raport cu societatea, pentru orice daune s-ar cauza terților de bună credință prejudiciați prin încălcarea interdicției prevăzute în alineatul anterior (art. 1923 alin. 2);

- o dispoziție nouă ca reglementare expresă este cea conținută de art. 1924 din NCC, dar care rezultă din calitatea administratorului de mandatar al societății, conform art. 1545 Cod civil. Astfel, art. 1924 dispune că administratorii societății vor informa terții asupra puterilor lor înainte de încheierea actului cu aceștia.

- **excluderea unui asociat** nu era prevăzută în mod expres de Codul civil. Proiectul, în art. 1928 dispune că, la cererea unui asociat, instanța judecătorească, pentru motive temeinice, poate hotărî excluderea din societate a oricăruia dintre asociați.

Așadar, spre deosebire de retragere care este însoțită de asociatul ce vrea să se retragă, excluderea pornește de la ceilalți asociați.

- **drepturile** ce revin **asociatului exclus** sunt cuprinse în art. 1929 din NCC, care reia dispozițiile art. 224-225 din LSC:

- un asociat care își pierde calitatea, altfel decât prin cesiune sau executarea silită a părților sale în societate, poate obține valoarea părților sale de la data încetării calității de asociat, iar ceilalți asociați sunt ținuți să-i plătească imediat ce a fost stabilită, cu dobânda legală de la data încetării calității de asociat (alin. 1);

- când părțile nu convin asupra valorii părților de interes, aceasta se va stabili de către instanță în condițiile art. 1901, alin. 3 (alin. 2 din art. 1929).

¹⁰ L. N. Pirvu, I. F. Simon, *Legea privind registrul comerțului – comentarii și explicații*, Editura C.H. Beck, București, 2009, pp. 248-250.

• dispoziții cu totul noi cuprinde NCC privind **nulitatea societății**. Altfel, în art. 1932 NCC distinge între nulitatea societății și considerarea ca nescrisă a unei clauze ce încalcă dispoziții imperative:

▪ conf. alin. 1, nulitatea poate rezulta exclusiv din încălcarea dispozițiilor imperative ale prezentului capitol (respectiv art. 1930-1940), stipulate sub sancțiunea nulității, sau din nesocotirea condițiilor generale de validare a contractelor, dacă legea specială nu prevede altfel;

▪ conf. alin. 2, este considerată nescrisă orice clauză contractuală contrară unei dispoziții imperative din prezentul capitol a cărei încălcare nu este sancționată cu nulitatea societății.

Aceste dispoziții preiau finalitatea urmărită și de art. 46 și 56-57 din LSC și anume, salvarea cu orice preț a societății și numai în cazul încălcării unei dispoziții imperative, nulitatea societății (când chiar dispoziția încălcată privește sancțiunea nulității).

• Dispoziția privind **regimul nulității**, asemănător art. 57 din LSC, este conținută și de art. 1933 din NCC, astfel¹¹:

▪ nulitatea se acoperă și nu va fi declarată, în cazul în care cauza nulității a fost înlăturată înainte de a se pune concluzii în fond în fața instanței de judecată (alin. 1);

▪ instanța, sesizată cu o cerere în nulitate, este obligată să pună în discuția părților posibilitatea de remediere a cauzelor de nulitate care afectează contractul de societate și să fixeze un termen util pentru acoperirea nulității, chiar dacă părțile se împotrivesc (alin. 2).

Aceste dispoziții sunt asemănătoare regularizării societăților comerciale așa cum se regăsesc în art. 47-48 din LSC.

▪ dreptul la acțiune în nulitate, cu excepția nulității pentru obiectul ilicit al societății, se prescrie în termen de 3 (trei) ani de la data încheierii contractului (alin. 3).

În timp ce acțiunea în regularizare se prescrie în termen de 1 an (conf. art. 48 alin. 3 din LSC), în NCC se aplică termenul general de prescripție de 3 ani în cazul nulității.

• Dispoziții preluate din legislația comercială specială (LSC), pentru protecția terților, dar și pentru acoperirea nulității sunt promovate în art. 1934 din NCC sub titlul **regularizarea societăților**. Astfel:

▪ în cazul nulității societății pentru vicierea consimțământului sau incapacitatea unui asociat și atunci când regularizarea este posibilă, orice persoană interesată poate să-l pună în întârziere pe acela care este îndreptățit să invoce nulitatea, fie pentru a se face regularizarea, fie pentru a exercita acțiunea în nulitate în termen de șase luni de când a fost pus în întârziere, sub sancțiunea decăderii. Despre punerea în întârziere va fi înștiințată și societatea (alin. 1);

▪ societatea sau orice asociat poate, în termenul prevăzut la alineatul anterior, să propună instanței investite cu acțiune în anulare orice măsuri de

¹¹ St. D. Cărpenaru, C. Predoiu, S. David, Gh. Piperea, *op. cit.*, 2001, pp. 139-141.

acoperire a nulității, în special prin răscumpărarea drepturilor sale care aparțin reclamantului. În acest caz, instanța poate, fie să pronunțe nulitatea, fie să declare obligatorii măsurile propuse, dacă acestea din urmă au fost în prealabil adoptate de societate în condițiile cerute pentru modificările aduse contractului de societate. La adoptarea acestor din urmă măsuri nu se ține seama de votul asociatului reclamat (alin. 2);

- în caz de contestare a valorii drepturilor sociale care revin asociatului, valoarea acestora se determină cu respectarea dispozițiilor art. 1903 alin. 3. Observăm că NCC introduce o serie de instituții juridice necunoscute anterior legislației românești în materie, cum ar fi evitarea nulității prin răscumpărarea drepturilor sociale ce aparțin reclamantului. Salvarea societății este finalitatea primordială, căreia îi pot sluji orice modalități posibile în practică!!!

- Dispoziții noi în reglementarea civilă sunt cele conținute de art. 1935 din NCC, în legătură cu efectele nulității. Nu sunt noi pentru întreaga legislație română, ele se regăsesc în LSC (art. 50, 51 și 58-59). Astfel:

- societatea încetează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care a fost contractată sau, după caz, declarată nulitatea și intră în lichidarea patrimoniului social (alin. 1);

- prin hotărâre judecătorească de declarare sau constatare, după caz, a nulității societății se vor numi și lichidatorii (alin. 2);

- nici societatea și nici asociații nu se pot prevala de nulitate față de terții de bună credință (alin. 3).

Art. 1936 din NCC conține dispoziții noi privind răspunderea pentru **nulitatea societății**. Astfel:

- dreptul la acțiune în repararea prejudiciului cauzat prin declarare sau, după caz, constatarea nulității societății se prescrie în termen de trei ani care începe să curgă de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de declarare sau constatare a nulității (alin. 1);

- dispariția cauzei de nulitate sau regularizare a societății nu împiedică exercitarea dreptului la acțiune în despăgubiri pentru repararea prejudiciului suferit prin intervenția nulității. În aceste cazuri, dreptul la acțiune se prescrie în termen de 3 ani din ziua în care nulitatea a fost acoperită (alin. 2).

Cele două aliniate disting între situația unui prejudiciu cauzat prin declararea sau constatarea nulității societății, caz în care termenul de prescripție curge de la data rămânerii definitive a hotărârii și situația în care cauza de nulitate dispare sau regularizarea a intervenit, caz în care dreptul la acțiune pentru prejudiciul cauzat nu se stinge, dar calculul dreptului de prescripție începe de la data la care nulitatea a fost acoperită.

- Reguli ce nu apăreau în Codul civil sunt cele preluate de NCC privind numirea și revocarea lichidatorilor, din LSC, respectiv numirea lichidatorilor în cazul societăților de persoane și SRL (art. 262), dar și dispoziții generale privind lichidatorii (art. 263 LSC). Regulile specifice sunt: numirea cu votul unanimității asociaților sau prin hotărâre judecătorească, calitatea de persoane fizice sau

juridice, votul majorității, astfel, conform art. 1941 din NCC:

- lichidarea se face, dacă nu s-a prevăzut altfel în contractul de societate sau prin convenție ulterioară, de toți asociații sau de un lichidator numit de ei cu unanimitate. În caz de neînțelegere, lichidatorul este numit de instanța judecătorească, la cererea oricăruia dintre asociați (alin. 1);

- lichidatorul numit de asociați poate fi revocat de asociați cu unanimitate de voturi. El poate fi, de asemenea, revocat pentru motive temeinice, la cererea oricărei persoane interesate, de instanța judecătorească (alin. 2);

- lichidatorul numit de instanța judecătorească poate fi revocat numai de către aceasta, la cererea oricărei persoane interesate (alin. 3);

- pot fi numiți lichidatori atât persoane fizice, cât și persoane juridice, care au statut de practicieni în insolvență (alin. 4);

- când sunt mai mulți lichidatori, hotărârile lor se iau cu majoritate absolută (alin. 5).

Dispozițiile generale privind **obligățiile și răspunderea lichidatorului** sunt preluate din LSC, respectiv art. 253 alin. 2, care echivalează răspunderea lichidatorilor cu cea a administratorilor. Astfel, potrivit art. 1942 din NCC, obligațiile și răspunderea lichidatorilor sunt reglementate de dispozițiile aplicabile administratorilor, în afară de cazul în care prin lege sau prin contractul de societate se dispune altfel. Așadar, lichidatorii au calitatea unor mandatar specializați, similari în unele privințe cu administratorii, doar că menirea lor nu este aceea de a pune în valoare patrimoniul efectuând fapte de comerț, ci de a lichida elementele patrimoniale ale societății. Ca și la administratori, se aplică regulile mandatului.

Tot din legislația comercială specială sunt și dispozițiile art. 1943 din NCC, privind preluarea documentelor de la administratori (corespunzător art. 253 alin. 3 și 263 alin. 1 din LSC). Astfel:

- administratorii trebuie să predea lichidatorilor bunurile și documentele sociale și să prezinte acestora bilanțul ultimului exercițiu financiar (alin. 1);

- lichidatorii trebuie să întocmească inventarul bunurilor și fondurilor sociale și să stabilească activul și pasivul patrimonial social. Inventarul trebuie semnat de administratori și lichidatori (alin. 2).

Așadar, preluând gestiunea societății pe care urmează să o lichideze, lichidatorii au nevoie de cooperarea organelor de gestiune pentru efectuarea inventarelor și pentru constatarea și stabilirea situației exacte a societății.

În ceea ce privește **puterile lichidatorilor**, deși Codul civil nu conținea dispoziții în acest sens, NCC preia o parte din regulile instituite de LSC, cărora însă uneori, le conferă un nou sens. Astfel, conf. alin.1 din art. 1944, lichidatorii pot să încheie toate actele necesare lichidării și dacă asociații nu au stipulat altfel, pot să vândă, chiar în bloc, bunurile sociale, să încheie convenții arbitrale și să facă tranzacții¹².

Deși OUG 82/2007 modifică LSC în sensul abrogării unor dispoziții privind puterile lichidatorilor de a sta în judecată, reprezentând societatea, de a

¹² S. Cristea, C. Stoica, *Drept societar*, Editura Universitară, București, 2008, pp. 177-179.

vinde prin licitație publică bunurile, nu însă și în bloc; de a lichida și încorpora creanțele societății, NCC admite chiar vânzarea în bloc. La fel și art. 255 alin. 1 lit. d din LSC și NCC admite competența lichidatorilor de a face tranzacție.

Alin. 2 al art. 1944 din NCC reia atribuția prevăzută de LSC în art. 255 alin. 1 lit. a, respectiv puterea de a reprezenta societatea în justiție, în condițiile prevăzute de lege.

La fel ca art. 255 alin. 3 din LSC, alin. 3 al art. 1944 din NCC reia regula potrivit căreia lichidatorii nu pot însă să inițieze noi operațiuni, sub sancțiunea de a răspunde personal și solidar pentru toate daunele ce ar putea rezulta.

În art. 1945 din NCC redactorii au încercat să sintetizeze conținutul mai multor articole din Codul civil și din LSC (este vorba de art. 1510 coroborat cu art. 1517 pct. 3 din Codul civil și 258 și 259 din LSC). Astfel, potrivit art. 1945 din NCC, asociații sau, după caz, lichidatorul sunt ținuți să plătească creditorii societății, a consemna sumele necesare pentru plata creanțelor exigibile la o dată ulterioară, contestate sau care nu au fost înfățișate de creditor și a înapoia cheltuielile ori avansurile făcute în interesul social de unii asociați.

• Dispoziții novatoare conține NCC în legătură cu restituirea aporturilor și împărțirea excedentului rămas în urma lichidării. Regulile instituite de art. 1946 nu se regăsesc nici în Codul civil, nici în legislația comercială specială, încă vor avea în practică un rol foarte important. Astfel:

▪ conf. alin. 1, după plata datoriilor sociale, activul rămas este destinat rambursării aporturilor subscrise și vărsate de asociați, iar eventualul excedent constituie profit net, care va fi repartizat între asociați proporțional cu partea fiecăruia la beneficii, dacă nu s-a prevăzut altfel prin actul constitutiv sau prin hotărârea asociațiilor, și cu aplicarea, dacă este cazul a prevederilor art. 1912 alin. 2, teza finală (este vorba de contestarea unei hotărâri adoptate de adunarea asociațiilor, ce trebuie contestată în termen de 15 zile). Această dispoziție nu este cu totul nouă; și Codul civil și LSC conțineau dispoziții privind participarea asociațiilor la profituri;

▪ conf. alin. 2, bunurile aduse în uzufruct sau în folosință se restituie în natură. Chiar în lipsa acestei dispoziții, dreptul de proprietate aparținea în continuare asociatului aportator care putea să-l restituie în numele oricui, deci și al societății;

▪ conf. alin. 3, dacă bunul adus în proprietate se află încă în masa patrimonială, acesta va fi restituit, la cererea asociatului în natură, cu obligația plății unei sulte, dacă este cazul. Această dispoziție contravine concepției LSC care preciza că bunul aportat intră în patrimoniul societății, asociatul având dreptul doar la contravaloarea aportului subscris. NCC instituie un drept de preemțiune al asociatului aportator;

▪ conf. alin. 4, după rambursarea aporturilor bănești și în bunuri, asociatul care a contribuit la patrimoniul social cu aporturi în cunoștințe specifice sau prestație are dreptul de a primi, în limita cotei sale de participare la profit, bunurile rezultate din prestația sa, dacă aceasta se află încă în patrimoniul societății, cu obligația plății unei sulte, dacă este cazul;

▪ conf. alin. 5 dacă în urma lichidării excedentul rămas constă într-un bun a cărui atribuire către asociați este interzisă de lege, lichidatorul va vinde bunul la licitație publică, cu încuviințarea prealabilă a instanței competente, iar suma se împarte asociaților, potrivit alin. 1. Considerăm că această ipoteză este deosebit de importantă în practica societății cu personalitate juridică, constituite în România, când asociații sunt persoane fizice străine, care, în urma lichidării entității nu pot dobândi în nume propriu terenuri în România. În fața acestei interdicții, se impune înstrăinarea bunului și împărțirea sumei obținute ca preț al vânzării. Este chiar situația rezolvată de art. 1946 alin. 5.

• Dispoziții cu totul noi pentru reglementarea civilă aduc art. 1949-1954 din NCC, privitoare la asociația în participație. Această instituție era anterior reglementată exclusiv de Codul comercial român, în art. 251-256.

• Definiția asocierii în participație este dată de art. 1949 din NCC, potrivit căruia, contractul de asociere în participație este contractul prin care o persoană acordă uneia sau mai multor persoane o participație la beneficiile și pierderile uneia sau mai multor operațiuni pe care le întreprinde. Observăm câteva deosebiri față de conținutul art. 251 din Codul comercial, și anume: în reglementarea comercială nu se vorbea expres de contractul de asociere, dar participarea a cel puțin două persoane într-o asociație, conduce la instituția juridică contractuală; în reglementarea comercială inițiatorul era obligatoriu un comerciant: persoană fizică sau juridică, pe când NCC nu precizează nimic privind calitatea de comerciant sau necomerciant a vreunui dintre asociați. În felul acesta, art. 1949 conține și dispoziția din art. 252 Cod comercial, potrivit căreia asociația poate fi constituită și de necomercianți.

• Ca și art. 256 din Codul comercial, NCC instituie o singură condiție de forma și anume forma scrisă, astfel conform art. 1950, contractul se probează numai prin înscris. Observăm că aceste dispoziții corespund art. 1884 alin. 1, care impuneau forma scrisă doar ca dovadă a contractului.

• Art. 1951 din NCC reia dispozițiile art. 253 din Codul comercial privind lipsa de personalitate juridică și despre caracterul ocult față de terți al asociației în participație. Astfel: asocierea în participație nu poate dobândi personalitate juridică și nu constituie față de terți o persoană distinctă de persoana asociaților. Terțul nu are niciun drept față de asociere și nu se obligă decât față de asociatul cu care a contractat¹³.

Așadar, NCC reia teoria contractuală, specifică dreptului român, consacrată de art. 1491 Cod civil, conform căreia societatea este un contract (contrar teoriei instituției care susține că societatea nu este doar un contract, ci aceasta dă naștere și unei persoane juridice).

• În art. 1952 din NCC se reiau parțial dispozițiile art. 254 Cod comercial, cu marea deosebire privind proprietatea asupra bunurilor aportate. În timp ce Codul comercial stipula expres că participanții nu au niciun drept de proprietate asupra

¹³ C. Leaua, *Societăți comerciale. Proceduri speciale*, Editura C. H. Beck, București, 2008, pp. 144-149.

acestor bunuri, conf. art. 1952 alin. 1 din NCC, asociații rămân proprietarii bunurilor puse la dispoziția asociației. În timp ce Codul comercial nu prevedea nimic, în mod expres, despre cine va dobândi proprietatea bunurilor aportate (din moment ce asociația nu avea personalitate juridică aceasta nu putea fi proprietară), era permis ca asociații să stipuleze că bunurile aduse să lui se restituie în natură sau, dacă aceasta n-ar fi posibilă să primească despăgubiri. Restituirea e admisă de NCC, astfel:

- asociații pot conveni ca bunurile aduse în asociere, precum și cele obținute în urma folosirii acestora să devină proprietate comună (conf. alin. 2 din art. 1952) și bunurile puse la dispoziția asocierii pot trece în tot sau în parte în proprietatea unuia dintre asociați pentru realizare obiectului asocierii, în condițiile convenite prin contract și cu respectarea formalităților de publicitate prevăzute de lege (alin. 3 din art. 1952).

- asociații pot stipula redobândirea în natură a bunurilor prevăzute în alin. 3 la încetarea asocierii (alin. 4 din art. 1952).

- O suită de dispoziții noi conține art. 1953 din NCC în ceea ce privește raporturile dintre asociați și față de terți; chiar dacă nu sunt o reluare ad litteram a regulilor din Codul comercial, ele păstrează concepția acestuia privind caracterul ocult al asocierii în participație. Astfel:

- conf. alin. 1, asociații, chiar acționând pe contul asocierii, contractează și se angajează în nume propriu față de terți (asemănător cu art. 253 din Codul comercial);

- conf. alin. 2, cu toate acestea, dacă asociații acționează în această calitate, față de terți sunt ținuti solidar de actele încheiate de oricare dintre ei. Observăm că NCC reia răspunderea solidară a asociațiilor, când acționează ca reprezentanți ai societății, în scopul de a proteja interesele terților.

- conf. alin. 3, asociații exercită toate drepturile decurgând din contractele încheiate de oricare dintre ei, dar terțul este ținut exclusiv față de asociatul cu care a contractat, cu excepția cazului în care acesta din urmă a declarat calitatea sa la momentul încheierii actului¹⁴. Așadar, dacă răspunderea ca debitori în raporturile cu terți este solidară, când terții sunt debitori, singurul care-l poate obliga la plată este creditorul – asociat cu care a contractat. Regăsim expresia principiului solidarității numai între debitori, nu și între creditori (solidaritate pasivă, dar nu activă). În mod excepțional, oricare asociat poate să-l urmărească pe terțul – debitor dacă acesta a știut despre existența asocierii, și faptul că cel cu care a contractat era reprezentantul asocierii.

- conf. alin. 4, orice clauză din contractul de asociere care limitează răspunderea asociațiilor față de terți este inopozabilă acestora. Cu alte cuvinte, chiar dacă asociații ar stipula o răspundere divizibilă față de terți, aceștia îi pot urmări în continuare în mod solidar. Aceste precizări nu existau în Codul comercial, dar au o importanță deosebită mai ales pentru rezolvarea unor conflicte de practică judiciară.

¹⁴ L. N. Pirvu, I. F. Simon, *op. cit.*, 2009, pp. 49-50.

- conf. alin. 5, orice clauză care stabilește un nivel minim garantat de beneficii pentru unul sau unii dintre asociați este considerabilă nescrisă. Regula conține o formă de preluare a interdicției clauzei leonine, așa cum era prevăzută și în art. 1902 alin. 4 din NCC.

- conținutul art. 1954 din Proiect constituie o reluare a dispozițiilor art. 255 din Codul comercial în legătură cu faptul că prin contractul de asociere părțile au libertatea să determine forma acesteia, cu excepția dispozițiilor art. 1949-1953. Așadar acestea constituie dispoziții imperative, în rest părțile au deplina libertate de a-și reglementa raporturile prin contractul de asociere în participație.

3. Instituții care nu se mai regăsesc în noul Cod civil

Cap. II din titlul VIII al Codului civil, intitulat: Despre diverse feluri de societăți în care sunt prezentate **societățile universale și cele particulare** nu se mai regăsește în NCC (respectiv art. 1493-1500).

- NCC nu mai conține dispoziții privind posibilitatea asociațiilor de a apela la arbitrarea disputelor privind contribuția la câștiguri și la pierderi, fie că era vorba de un alt asociat care arbitra neînțelegerea sau de un terț (respectiv art. 1512 alin. 1 și 2).

4. Instituții, concepte modificate radical de noul Cod civil

Art. 1881 alin. 1 din NCC definește contractul de societate. Noutățile față de art. 1491 Cod civil sunt:

- introducerea categoriilor de aporturi (preluate din legislația comercială) admise la constituirea societății: aporturi bănești, în bunuri, în cunoștințe specifice sau prestații (în muncă). Aceste categorii se regăseau în vechea reglementare în art. 1503 (în bunuri), art. 1504 (în bani) și în art. 1505 (în muncă); ideea este reluată ca norma imperativă în art. 1882 alin. 3;

- în afară de scopul de a împărți beneficiile NCC adaugă, ca alternativă, scopul asociațiilor **de a se folosi de economia ce ar putea rezulta;**

- în alin. 2 al art. 1881 se stipulează cota de participare la pierderile societății și anume, în lipsa oricăror precizări în contractul de societate se va presupune că **fiecare asociat contribuie la suportarea pierderilor proporțional cu participarea la distribuția beneficiului.**

În reglementarea anterioară, potrivit art. 1511 se preciza că în lipsa oricăror precizări, participarea fiecăruia la câștig sau la pierdere va fi proporțională cu suma adusă ca aport (deci pentru aportul în bani sau în bunuri), pe când în cazul aportului în muncă (în industrie) participarea era apreciată în funcție de valoarea cea mai mică a aportului în numerar adus de fiecare dintre asociați. Observăm că noul regim juridic obligă la evaluarea aportului, oricare ar fi categoria acestuia (deci și a celui în muncă), pentru ca participarea la pierderi să fie echitabilă, indiferent de natura bunului aportat.

- apare în alin. 3 a art. 1881 posibilitatea ca **societatea constituită să aibă, sau nu, personalitate juridică**. Precizarea este foarte importantă pentru că doctrina juridică de specialitate dedicase sute de pagini teoriei privind lipsa personalității juridice a societăților civile față de cele comerciale (ca o dobândă chiar de la înmatriculare). Situația în practică s-a modificat față de anul 1865, iar NCC reflectă această realitate;

- între **condițiile de valabilitate** ale contractului de societate se enumera:

- a) posibilitatea ca asociatul să fie persoană fizică sau juridică. Reglementarea anterioară nu rezolvă acest aspect; o suită de dispoziții conduceau la interpretarea că numai persoanele fizice pot fi asociați (de ex. art. 1523 se enumera la pct. 3 ca o cauză de încetare a societății moartea unui asociat sau art. 1526 ce reglementa clauza de continuitate cu succesorii);

- b) situația unui soț ce aporțează un bun comun (a se vedea nr. 1 Concepte, instituții nou introduse);

- c) obiectul societății trebuie să fie determinat, licit și în acord cu ordinea publică și bunele moravuri (reluarea prevederilor art. 1492 din anteriorul Cod civil);

- d) obligativitatea fiecărui asociat de a aporta fie bani, bunuri, fie prestație sau cunoștințe specifice (a se vedea și art. 1881 alin. 1).

- în ceea ce privește **regimul aporturilor** NCC statuează:

- 1) **transferul dreptului de proprietate asupra bunului aportat** se face potrivit art. 1883 alin. 1 astfel:

- când societatea **are personalitate juridică**, bunul trece în patrimoniul acesteia;

- când societatea **nu are personalitate juridică proprie**, aportul devine **coproprietatea asociaților**. Excepția: bunul aportat rămâne în proprietatea asociatului aportator și trece în folosința comună a asociaților doar dacă prin contract s-a prevăzut în mod expres acest lucru. Această excepție este preluată din reglementarea dată societăților comerciale prin Legea 31/1990, respectiv prin art. 65 alin. 1 (prescurtat LSC).

- 2) când bunul aportat este un bun imobil sau un drept real imobiliar (de exemplu un drept de ipotecă) contractul de societate trebuie să îmbrace forma autentică; expresie a principiului simetriei juridice (art. 1881 alin. 2);

- 3) transferul dreptului de proprietate trebuie să respecte formele de publicitate prevăzute de lege, după cum bunul aportat este mobil/imobil, corporal/incorporal. Momentul dobândirii personalității juridice pentru societatea constituită este și momentul transferului dreptului de proprietate de la asociatul aportator, chiar dacă formalitățile de înregistrare în registrele cerute de lege s-au realizat anterior (conf. art. 1883 alin. 3).

- în ceea ce privește **forma de redactare** a contractului de societate, conform art. 1884:

- a) se cere **forma scrisă, ad probationem**, adică, dacă prin lege nu se cere altfel, forma scrisă este cerută doar ca dovadă a contractului (alin. 1);

b) se cere forma scrisă, ad validitatem doar în cazul constituirii unei societăți ce are personalitate juridică; în acest caz forma scrisă trebuie să conțină obligatorii clauze privind asociații, aporturile, forma juridică, obiectul, denumirea și sediul. Nerespectarea acestor condiții atrage ca sancțiune nulitate absolută a societății constituite (conf. art. 1884 alin. 2).

- în ceea ce privește **durata societății** distingem conf. art. 1885 între:

- 1) cu **durată limitată**, când însuși contractul conține dispoziții în acest sens. Constatăm o reluare a conținutului art. 1502 Cod civil;

- 2) cu **durată nelimitată (nedeterminată)** când în contract nu se precizează nimic în legătură cu durata. Față de dispozițiile art. 1502 alin. 1 observăm că în NCC nu se mai precizează nimic în legătură cu limitarea duratei la durata vieții asociaților. Față de reglementarea anterioară chiar când obiectul de activitatea durează un timp determinat contractul de societate trebuie să precizeze expres durata societății;

- 3) durata **poate fi prelungită** înainte de expirarea acesteia (conf. art. 1885 alin. 2); dispoziția este o reluare a conținutului art. 1524 din Cod civil.

- în ceea ce privește **răspunderea asociaților fondatori și a primilor administratori** distingem două situații, conform art. 1886, astfel:

- a) o răspundere solidară a asociaților fondatori și a primilor administratori pentru prejudiciul cauzat prin nerespectarea unei condiții de formă a contractului de societate, a vreunei formalități de constituire sau chiar pentru dobândirea personalității juridice (alin. 1);

Caracterul solidar al răspunderii este preluat din comercial, observăm că regimul juridic al răspunderii, promovată de NCC, este mult mai sever decât cel prevăzut de Codul civil, care în art. 1520 stipula expres că răspunderea la societățile civile nu este solidară (spre deosebire de societățile comerciale unde solidaritatea se prezumă) decât când este stipulată în mod expres.

- b) în cazul efectuării unor modificări ale contractului de societate **răspunderea solidară revine administratorilor cu drept de reprezentare**, fiind vorba de administratorii în funcție la data modificării sau în funcție la data la care trebuia să se îndeplinească formalitățile referitoare la modificarea contractului (alin. 2).

Dispozițiile art. 1886 din NCC sunt preluate din LSC (art. 53 alin. 1) și instituie un regim de răspundere derogator de la regulile din dreptul civil, așa cum era reglementat de Codul civil.

- **regimul juridic al aporturilor** este detaliat pe parcursul art. 1896 – 1899 din NCC astfel:

- A) pentru aportul de bunuri, altele decât cele fungibile, aportarea se face prin transferul drepturilor asupra acestor bunuri și prin predarea lor efectivă în stare de funcționare potrivit destinației sociale (art. 1896 alin. 1).

Acest articol continuă reglementarea anterioară dată prin art. 1503 alin. 1 Codul civil care prevedea că fiecare asociat este considerat un debitor al societății pentru tot ceea ce a promis a pune în comun, cu dispozițiile art. 16 alin 2 din LSC care prevede că aporturile în natură sunt vărsate prin transferarea drepturilor

corespunzătoare și prin predarea efectivă către societate a bunurilor aflate în stare de utilizare.

Pentru a diferenția între aportarea cu titlu de proprietate și aportarea folosinței, redactorii NCC folosesc formula conform căreia asociatul care aporțează proprietatea sau un alt drept real asupra unui bun răspunde pentru efectuarea aportului întocmai a unui vânzător față de cumpărător, iar asociatul care aporțează folosința răspunde ca un locator față de locatar (art. 1896 alin. 2).

Considerăm că aceste prevederi sunt o actualizare a art. 1503 alin. 2 și 1509 din Codul civil (mai puțin reglementarea riscului pieririi bunului, detaliat în Codul civil în alin. 1 și 2 ale art. 1509).

B) pentru aportul în bunuri **fungibile sau consumptibile** nu este admis decât cu titlu de proprietate (nu pot fi aduse cu titlul de folosință), devenind proprietatea asociaților, chiar dacă în contractul de societate nu s-a stipulat aceasta în mod expres.

Aceste reguli constituie o combinație între dispozițiile art. 1509 (alin. 1 și 2) și cele din art. 65 alin 1 din LSC (potrivit căruia: „În lipsă de stipulație contrară, bunurile constituite ca aport în societate devin proprietatea acesteia din momentul înmatriculării ei în registrul comerțului”).

C) pentru **aportul de bunuri incorporale** regulile sunt întâlnite de art. 1897, astfel:

1) când e vorba de **o creanță** asociatul ce aduce un astfel de aport răspunde pentru existența creanței în momentul aportului și încasarea acesteia la scadență, fiind obligat să acopere quantumul acesteia, dobânda legală care începe să curgă de la scadență și orice alte daune ce ar rezulta, dacă creanța nu se încasează în tot sau în parte (alin. 1).

Aceste dispoziții sunt o sinteză a reglementărilor cuprinse în art. 1504 alin. 1, 1506, 1507 și 1508 din Codul civil, dar și a art. 16 alin. 3 coroborat cu art. 84 din LSC.

2) când e vorba de **aportarea de acțiuni sau părți sociale** emise de o altă societate asociatul aportator răspunde pentru efectuarea aportului ca un vânzător față de cumpărător (alin. 2). Observăm că acestui tip de aport îi corespund regulile instituite de art. 1896 alin. 1, ca bunuri nefungibile, dar și cele ale art. 1896 alin. 2, pentru că se transmite chiar dreptul de proprietate;

3) când se aporțează cambii sau alte titluri de credit se revine la răspunderea specifică unor creanțe așa cum era aceasta reglementată de alin. 1 al art. 1897 (alin. 3 al aceluiași articol).

D) pentru **aportul în numerar** asociatul aportator datorează în caz de neexecutare: suma la care s-a obligat, dobânda legală de la scadență și orice alte daune care ar rezulta, fiind de drept pus în întârziere (art. 1898 din NCC). Aceste dispoziții constituie punerea în practică a cumulului dobânzii cu despăgubirile, acceptat ca excepție în dreptul civil în cazul întârzierii asociatului, dar și de LSC în art. 65 alin. 2 și 84 alin. 2.

E) când **aportul este în prestații sau cunoștințe specifice** regulile sunt instituite de art. 1899 din NCC, astfel:

1) aportul este datorat în **mod continuu**, atâta timp cât asociatul care s-a obligat la aceasta este membru al societății, iar asociatul este ținut față de societate pentru toate câștigurile realizate din activitățile care fac obiectul aportului (alin. 1). Aceste dispoziții corespund art. 1505 din Codul civil.

2) spre deosebire atât de Codul civil cât și de reglementarea specială dată de LSC, NCC enumera modalitățile prin care se poate realiza aportul în industrie și anume: prin **desfășurarea** de către asociatul care s-a obligat a unor **activități concrete și** prin punerea la dispoziția societății a unor **informații**, pentru realizarea obiectului acesteia, în modalități și condițiile stabilite prin contractul de societate (alin. 2).

3) sancțiunea pentru neexecutarea aportului în prestații sau cunoștințe specifice este că societatea are dreptul la o acțiune în excludere a asociatului, cu daune interne, dacă e cazul (alin. 3).

Dispozițiile alin. 2 și 3 ale art. 1899 sunt novatoare, nici reglementarea civilă anterioară, nici cea comercială specială nu conțineau detalieri ale noțiunii de aport în industrie și nici privind sancțiunea pentru neexecutarea lui.

- în ceea ce **privește participarea la profit și pierderi**, NCC conține dispoziții noi în art. 1902, astfel:

- spre deosebire de art. 1511 din Codul civil care prevedea că atunci când prin contract nu se determină partea de câștig sau de pierdere a fiecărui asociat, atunci acea parte va fi proporțională cu suma pusă în comun de fiecare, conf. art. 1902 alin. 1 participarea la profitul societății implică și contribuția la pierderile societății; condițiile participării sunt cele stabilite de contractul de societate, de însuși proiectul de cod civil sau de legi sociale aplicabile, după caz.

Observăm două schimbări în concepția redactorilor NCC și anume: pe de o parte participarea asociaților numai este legată nemijlocit de suma de bani cu care a contribuit fiecare, iar, pe de altă parte, nu se mai menționează proporționalitatea între participare la capitalul social și contribuția la pierderi, asociații fiind liberi să stabilească alte proporții (această dispoziție trebuie coroborată și cu art. 1894 alin. 3); totuși, în lipsa oricăror precizări, partea fiecărui asociat la profituri și pierderi **este proporțională** cu aportul său la capitalul social, dacă nu s-a convenit altfel (art. 1902 alin. 2).

- în acord cu Codul civil, NCC prevede în art. 1902 alin. 2 că partea la profituri și pierderi a asociatului că cărui aport constă în prestații sau cunoștințe specifice este egală cu cea a asociatului care a contribuit cu aportul cel mai mic, dacă nu s-a convenit altfel (similar există dispoziția din art. 1511 alin. 2 din Codul civil).

- principiul proporționalității între participarea la profituri și participarea la pierderi poate fi încălcat conform art. 1902 alin. 3 din NCC; astfel, asociații pot participa la câștig în proporție diferită de contribuția la pierderi, cu condiția ca astfel de diferențe să fie rezonabile potrivit cu împrejurările și să fie expres prevăzute în contract.

- principiul proporționalității este întărit de NCC și prin art. 1902 alin. 3, potrivit căruia, când contractul stabilește numai partea de câștig, aceeași proporție are loc și cât privește pierderile.

- spre deosebire de Codul civil care stipula o sancțiune extrem de gravă pentru contractul de societate care conținea o clauză leonină (fie în sensul pozitiv în care unui singur asociat îi revenea totalitatea câștigurilor, fie în sensul negativ, în care se stipula că unul sau mai mulți asociați să fie scutiți de a participa la pierdere – conf. art. 1513 alin. 1 și 2), NCC prevede o sancțiune ce nu afectează contractul, ci doar clauza leonină. Astfel, conf. art. 1902 alin. 5 orice clauză prin care un asociat este exclus de la împărțirea beneficiilor sau de la participare la pierderi este considerată nescrisă.

- NCC, spre deosebire de Codul civil prevede o excepție, în cazul aportului în muncă; astfel, conf. art. 1902 alin. 6, prin excepție de la art. 1881 alin. 2, asociatul al cărui aport constă în prestații sau cunoștințe specifice este scutit, în măsura corespunzătoare acestui aport, de a participa la pierderi, dacă această scutire a fost prevăzută în mod expres în contractul de societate.

- o situație reglementată anterior în Codul civil este reluată în NCC dar cu un conținut nou. Astfel, dacă în reglementarea art. 1506 alin. 2 Cod civil când o persoană datora o sumă de bani atât unui asociat, cât și societății al cărei asociat era creditul său, numai când în chitanța ce dovedea plata se menționa în mod expres că plata s-a făcut în contul societății, creditorul asociat nu putea emite nicio pretenție (chiar dacă plata i se făcea lui personal), în concepția NCC, în cazul în care un debitor comun plătește o parte din datoriile sale față de societate și față de asociat având aceeași scadență, asociatul în mâinile căruia s-a făcut plata va aloca suma primită stingerii creanței sale și creanței societare, proporțional cu raportul dintre acestea (art. 1906).

Considerăm că deosebirea dintre reglementarea dată de NCC și cea anterioară constă în aceea că noua reglementare numai protejează cu precădere interesele societății în concursul privind distribuția plății datoriilor debitorului comun, atât societatea cât și creditorul personal sunt considerați egali. Nu se mai acordă preferință societății creditoare, așa cum se întâmpla anterior când, potrivit art. 1506 alin. 1, chiar când în chitanță se prevedea expres că plata s-a făcut pentru asociatul-creditor, prezumția că se mărește era că plata s-a făcut și pentru societatea – creditoare și cota trebuie calculată proporțional pentru ambele credite. Această situație era întărită și de alin. 2 al aceluiași articol.

- în ceea ce privește **cheltuielile făcute de un asociat pentru societate** NCC reia unele reguli din Codul civil. Astfel:

- asociatul are dreptul la rambursarea cheltuielilor pe care le-a făcut pentru societate și de a fi indemnizat pentru obligațiile sau pierderile pe care le-a asumat sau suferit acționând de bună credință (art. 1907 alin. 1 din NCC, care reia dispozițiile art. 1510 din Codul civil);

- asociatul nu poate compensa cheltuielile și pierderile prevăzute la alineatul anterior cu datoriile sale față de societate și nici paguba cauzată societății

din culpa sa cu jaloanele ce i-a adus prin diferite operațiuni (art. 1907 alin. 2 din NCC ce reia conținutul art. 1508 din Codul civil);

- regula potrivit căreia este interzisă compensarea între datoria unui terț față de societate și creanța acestuia asupra unui asociat, ce se regăsește în art. 1907 alin. 3 din NCC, este o reluare, dar formulată mai explicit, a art. 1507 din Codul civil.

- **reguli vechi** într-o formă de redactare nouă se regăsesc și în art. 1908 din NCC. Astfel:

- un asociat își poate asocia o terță persoană la drepturile sale sociale fără consimțământul celorlalți asociați, dar persoana respectivă nu va putea deveni asociat al societății fără consimțământul celorlalți asociați care trebuie dat în condițiile dispozițiilor art. 1902. Aceste reguli întâlnite de art. 1908 alin. 1 reiau reglementarea art. 1519 din Codul civil, care însă nu conținea trimitere expresă la articolele ce privesc condiții în care consimțământul asociaților este valabil pentru transmiterea părților de interes;

- **numirea administratorilor** este o instituție reglementată de NCC, care reprezintă unele modificări față de Codul civil. Astfel:

- dispozițiile alin. 1 din art. 1913, conform cărora numirea administratorilor, modul de organizare a acestora, limitele mandatului, precum și orice alt aspect legat de administrarea societății se stabilesc prin contract sau prin acte separate, constituie o combinare între art. 1514 alin. 1 și 1517 pct. 1 din Codul civil;

- dispozițiile din alin. 2 al art. 1913, potrivit cărora administratorii pot fi asociați sau neasociați, persoane fizice sau persoane juridice, române sau străine sunt preluări ale reglementării legii comerciale speciale, respectiv ale art. 153¹³ alin. 1 și 2 din LSC.

- dispozițiile cuprinse în alin.3 și 4 din art. 1913 din NCC sunt reluări actualizate ale art. 1517 pct. 1 din Codul civil. Astfel:

- conf. alin. 3 din art. 1913 „Dacă prin contract nu se dispune altfel, societatea este administrată de asociați, care au mandat reciproc de a administra unul pentru altul în interesul societății. Operațiunea făcută de oricare dintre ei este valabilă și pentru partea celorlalți chiar fără a le fi luat consimțământul în prealabil”;

- iar conf. alin. 4 din art. 1913 „Oricare dintre ei se pot opune, în scris, operațiunii mai înainte ca ea să fie încheiată”.

Observăm că față de reglementarea anterioară, NCC impune ca formă pe care trebuie să o îmbrace opoziția, este forma scrisă. Codul civil nu făcea nicio precizare privind forma.

- o reglementare nouă introdusă de NCC în vederea protejării intereselor terților este cea conținută de alin. 5 a art. 1913, conform căreia „Opoziția nu produce însă efecte față de terții de bună credință”. Codul civil nu conținea expres această mențiune, dar conform principiului relativității efectelor actelor juridice, acestea produc efecte numai între părți, nu și față de terți.

- o reluare, dar cu terminologia actuală, a dispozițiilor Codului civil (respectiv ale art. 1514 alin. 2) o reprezintă și art. 1914 din NCC, Astfel:

- administratorul, în absența opoziției asociaților, poate face orice act de administrare în interesul societății (alin. 1);

- administratorul poate fi revocat potrivit regulilor de la contractul de mandat, dacă nu se prevede altfel în contractul de societate (alin. 2);

- clauzele care limitează puterile de administrare conferite de lege nu sunt opozabile față de terții de bună credință (alin. 3). Această dispoziție trebuie înțeleasă în conexiune cu art. 1913 alin. 5 de mai înainte.

- o combinație între reglementările cuprinse în legea comercială specială respectiv ale art. 72 și 73 din LSC, cu dispozițiile Codului civil, conține art. 1915 din NCC, privind **răspunderea administratorilor**. Astfel:

- administratorii răspund personal față de societate pentru prejudiciile aduse prin încălcarea legii, a mandatului său prin culpă în administrarea societății (alin. 1). Aceste reguli se pot regăsi în art. 1514 alin. 1 și 2, dar coroborat cu art. 1508 Cod civil.

- modul de lucru în cazul pluralității de administratorii este reglementat de art. 1516 din NCC care sintetizează dispozițiile art. 1515 și 1516 din Codul civil, similare și celor din art. 76 LSC. Astfel: „Când sunt mai mulți administratori, fără ca prin împuternicire să se determine puterile fiecăruia sau să fie obligate să lucreze împreună, fiecare poate administra singur în interesul societății, cu bună credință. Dacă împuternicirea stipulează să lucreze împreună, niciunul dintre ei nu poate face actele de administrare fără ceilalți, chiar dacă aceștia ar fi în imposibilitate de a acționa”.

- în ceea ce privește **drepturile asociaților care nu sunt administratori** NCC conține reluarea unor dispoziții din Codul civil în art. 1918. Astfel:

- conf. alin. 1, actele de administrare a societății și cele de dispoziție asupra bunurilor acesteia sunt interzise asociaților care nu au calitatea de administrator, sub sancțiunea acoperirii daunelor ce ar putea rezulta. Drepturile terților de bună credință nu sunt afectate. Aceste reguli reprezintă o reformulare a art. 1518 și 1517 pct. 4 Cod civil.

- în ceea ce privește **obligațiile față de creditorii sociali**, NCC, în art. 1920 alin. 1, reia soluția din art. 1521 Cod civil, și anume că în executarea obligațiilor față de creditorii societății, fiecare asociat răspunde cu propriile sale bunuri proporțional cu aportul său la patrimoniul social, numai în cazul în care creditorul social nu a putut fi îndestulat din bunurile comune ale asociaților.

- preluând dispozițiile art. 1523 din codul civil privind cazurile de încetare a societății respectiv punctele 3-5, NCC, alături și alte cazuri. Astfel, conf. art. 1925, pierderea calității de asociat are loc prin cesiunea părților de societate, executarea silită a acestora, falimentul, punerea sub interdicție judecătorească, retragerea și excluderea din societate. Observăm că apar ca situații noi cele legate de cesionarea părților sociale (benevolă sau forțată) și cazurile privind retragerea sau excluderea. Acestea corespund unor situații din practică pe care legiuitorul civil nu le avea în vedere în Codul civil.

• **retragerea unui asociat** este reglementată de art. 1926 și art. 1927 din NCC. Astfel:

▪ asociatul unei societăți cu **durata nedeterminată** sau al cărei contract prevede dreptul de retragere, se poate retrage din societate notificând societatea cu un preaviz rezonabil, dacă este de bună credință și retragerea sa în acel moment nu produce o pagubă iminentă societății, conf. art. 1926. Acest articol preia dispozițiile art. 1927 din Codul civil și 1928 care arată când retragerea nu se consideră a fi făcută cu bună credință;

▪ pentru retragerea din societate cu **durata determinată** art. 1927 alin. 1 reia dispozițiile art. 1529 Cod civil. Astfel: asociatul unei societăți cu durată determinată sau având un obiect care nu se poate îndeplini decât într-un anumit timp se poate retrage pentru motive temeinice, cu acordul majorității celorlalți asociați, dacă prin contract nu se prevede altfel.

Spre deosebire de art. 1529 din Codul civil care stipula că aprecierea temeiniciei motivelor retragerii poate fi apreciată numai de instanță NCC prevede posibilitatea retragerii prin acordul majorității asociaților rămași, ceea ce facilitează retragerea asociaților.

Conf. art. 1927 alin. 2, dacă acordul nu este întrunit, asociatul se poate adresa instanței, care hotărând asupra retragerii, va aprecia legitimitatea și temeinicia motivelor, oportunitatea retragerii în raport cu împrejurările și buna credință a părților. În toate cazurile, asociatul este ținut să acopere daunele ce ar putea rezulta din retragerea sa.

• cazurile de **încetare a societății** reglementate de NCC sunt mai numeroase decât cele din Codul civil. Astfel, conf. art. 1930 alin. 1, sub rezerva unor dispoziții legale speciale, contractul încetează și societatea se dizolvă prin:

a) realizarea obiectului societății sau imposibilitatea neîndoielnică a realizării acestuia, dispozițiile reiau conținutul pct. 2 din art. 1524 Cod civil;

b) consimțământul asociaților; acesta nu este prevăzut expres de Codul civil, dar corespunde regulii „*mutuo consensu – mutuo dissensu*”;

c) hotărârea instanței, pentru motive legitime și temeinice, Codul civil nu prevedea această condiție, ci interdicția sau nesolvabilitatea unui asociat (pct. 4 din art. 1523) care se pronunțau de instanțele judecătorești;

d) împlinirea duratei societății, cu excepția cazului în care se aplică dispozițiile art. 1931 (e vorba de prorogarea tacită); această cauză se regăsea și în pct. 1 din art. 1923 Cod civil;

e) nulitatea societății;

f) alte cauze stipulate în contractul de societate.

Deși decesul unuia din asociați nu se mai regăsește ca o cauză distinctă în NCC (așa cum se regăsea în art. 1523 pct. 3), dar o vom regăsi în art. 1938 din NCC.

• o dispoziție nouă este conținută în alin. 2 al art. 1930, conform căruia societatea care intră în dizolvare se lichidează.

• față de dispozițiile art. 1524 din Codul civil, potrivit cărora prorogarea societății trebuia probată prin aceleași mijloace prin care putea fi probat actul

constitutiv, NCC identifică situațiile în care are loc prorogarea tacită și anume: dacă societatea continuă să execute operațiile sale, iar asociația continuă să inițieze operațiuni intrând în obiectul de activitate și să se comporte ca asociați. Tot conform art. 1931 din NCC, prorogarea operează pe durata de un an, continuând din an în an, de la data expirării duratei societății, dacă sunt îndeplinite aceleași condiții.

- în cazul **pieirii bunurilor**, NCC, în art. 1937 reia cele două situații privind bunul aportat: fie un titlu de proprietate, fie cu titlu de folosință, reglementate de art. 1525 Cod civil. Deosebirea față de Codul civil este că în reglementare pieirea bunului adus ca aport nu conduce automat la încetarea societății; ca modalitate de salvare a societății este prevăzut cazul în care societatea poate continua și fără asociatul care a scrisorizat acel bun. Astfel:

- când unul dintre asociați a promis să pună în comun proprietatea sau folosința unui bun care a pierit ori s-a pierdut înainte ca aportul să fi fost făcut, societatea încetează față de toți asociații, afară de cazul în care societatea poate continua și fără asociatul care a scrisorizat bunul ce a pierit ori s-a pierdut (art. 1937 alin. 1);

- societatea încetează, de asemenea, în toate cazurile, prin pieirea bunului, dacă a fost pusă în comun numai folosința acestuia, iar proprietatea a rămas asociatului, afară de cazul în care societatea poate continua și fără asociatul care a scrisorizat bunul ce a pierit.

- art. 1938 din NCC enumeră și alte cazuri de încetare a societății separat de cele prevăzute de art. 1930. În reglementarea civilă numai una dintre situațiile prevăzute constituie o noutate și anume cea care privește încetarea calității de subiect de drept a unui asociat cu calitatea de persoană juridică. Pentru că NCC reglementează posibilitatea ca asociatul să fie persoană fizică sau juridică (conf. art. 1882 alin. 1), apare logic și ca pierderea calității de persoană juridică să fie o cauză de încetare a societății. Celelalte cauze de necesare se regăseau și în art. 1923 Cod civil. Astfel, conf. art. 1938, din NCC, în cazul în care contractul nu prevede altfel, societatea încetează și prin:

- i. decesul ori punerea sub interdicție a uneia dintre persoanele fizice asociate (corespunde art. 1523 pct. 3 din codul civil);
- ii. încetarea calității de subiect de drept a uneia dintre persoanele fizice asociate;
- iii. falimentul unui asociat (corespunde art. 1523 pct. 4 din Codul civil).

- art. 1526 din Codul civil se regăsește în art. 1939 din NCC și anume: în contractul de societate se poate stipula ca la decesul unui asociat, societatea să continue de drept cu moștenitorii acestuia. Corespunde și clauzei de continuitate cu succesorii reglementată de LSC pentru societățile de persoane și la SRL.

- dispozițiile art. 1526 din Codul civil, privind **drepturile moștenitorilor în cadrul societății** sunt reluate de art. 1940 din NCC și anume: dacă s-a stipulat că, în cazurile prevăzute de art. 1938, de mai sus, societatea va continua între asociații rămași, asociatul ori după caz, moștenitorul său nu are drept decât la partea sa ori a autorului său, după situația societății, la data când evenimentul s-a

produs. El nu participă la drepturile și nu este ținut de obligațiile ulterioare decât în măsura în care acestea sunt urmarea necesară a operațiilor făcute înaintea acestui eveniment.

- o reluare a dispozițiilor art. 1881 alin. 2 din NCC, privind participarea la distribuția beneficiului și la pierderi, se regăsește în art. 1947 din NCC. Proportionalitatea participării la beneficii și pierderi era reglementată în art. 1511 Cod civil. Forma în care o găsim în NCC este următoarea: dacă activul net este neîndestulător pentru înapoierea în întregime a aporturilor și pentru plata obligațiilor sociale, pierderea se suportă de asociați potrivit cu contribuția acestora stabilită prin contract. Așadar, spre deosebire de art. 1881 alin. 2 care prevedea modul de împărțire a beneficiilor, art. 1947 reglementează suportarea pasivului (a pierderilor).

Tot o reglementare preluată din Codul civil, dar de data aceasta din art. 1530, o reprezintă art. 1948 din NCC care dispune că împărțea în natură a bunurilor societății se face potrivit regulilor privitoare la împărțea bunurilor proprietate comună. Observăm că spre deosebire de Codul civil care dispunea că împărțirea dintre asociați se va face după regulile moștenirii; în care comunitatea de bunuri s-a născut având ca temei gradul de rudenie, NCC nu restrânge sfera de aplicare la un anumit mod de naștere a comunității de bunuri.

Concluzii

Observăm că reglementarea conținută în noul Cod civil, dedicată societăților, combină elemente de drept civil (ce le regăseam în Codul civil de la 1864) cu cele de drept comercial (conținute fie în Codul comercial de la 1887, fie în legislația comercială specială).

Înțelegem că noua viziune promovată de noul Cod civil corespunde concepției moniste¹⁵ de reglementare a raporturilor de drept privat într-un singur cod, cel civil.

Ne întrebăm însă cum rămân a fi rezolvate probleme cum ar fi:

a) abrogarea Codului comercial de la 1887 se va impune în timp; Codul comercial este golit de conținut prin preluările de materii operate de noul Cod civil;

b) o parte din dispozițiile speciale existente în prezent în legislația comercială specială (mai ales din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, prescurtată LSC) au fost preluate deja de noul Cod civil;

c) punând alături observațiile de la lit. a) și b) de mai sus ne întrebăm dacă legiuitorul va conduce în lanț și la abrogarea legislației comerciale speciale; o parte a fost preluată de noul Cod civil, dar restul?! Abrogarea acestei legislații și a Codului comercial înseamnă dispariția ramurii de drept comercial?!

¹⁵ N. Popa, M. C. Eremia, S. Cristea, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2005, p. 13; 6. C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 16, 17.

Concluzia noastră este că dorința de reformare a Codului civil nu este suficientă, trebuie promovată o concepție unitară asupra materiei din sfera dreptului civil, ceea ce înseamnă că intrarea în vigoare a noului Cod civil va atrage o reacție în lanț ce va cuprinde modificarea altor acte normative în vigoare și elaborarea altora cu totul noi. Procesul schimbării doar începe cu noul Cod civil!

Bibliografie

1. Angheni, S.; Volonciu, M.; Stoica, C., *Drept comercial*, ediția 4, Editura C. H. Beck, București, 2008.
2. Căpățână, O., *Societăți comerciale*, Editura Lumina Lex, București, 1996.
3. Cărpenaru, St. D.; Predoiu, C.; David S.; Piperea, Gh., *Societățile comerciale – reglementare, doctrină, jurisprudență*, Editura All Beck, București, 2001.
4. Cristea, S., *Dreptul afacerilor*, Editura Universitară, București, 2009.
5. Cristea, S.; Stoica, C., *Drept societar*, Editura Universitară, București, 2008.
6. Deleanu, I.; Deleanu, S., *Mică enciclopedie a dreptului*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2000.
7. Leaua, C., *Societăți comerciale. Proceduri speciale*, Editura C. H. Beck, București, 2008.
8. Pîrvu, L. N.; Simon, I. F., *Legea privind registrul comerțului – comentarii și explicații*, Editura C. H. Beck, București, 2009.
9. Popa, N.; Eremia, M. C.; Cristea, S., *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2005.
10. Schiau, I.; Prescure, T., *Legea societăților comerciale nr. 31/1990 – analize și comentarii pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2007.
11. Stătescu, C.; Bîrsan, C., *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Hamangiu, București, 2008.